

Nr 197.

Ankom till riksdagens kansli den 19 maj 1939 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser vissa anslag under socialdepartementets verksamhetsområde, jämte därtill hörande motioner.

(3:e avd.)

Under här nedan angivna rubriker behandlar utskottet framlagda förslag rörande förskottsanslag å allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40 under socialdepartementets verksamhetsområde.

Driftbudgeten.

Sociala verk och inrättningar.

1:o) **Statliga och kommunala beredskapsarbeten.** I propositionen nr 242 med förslag till allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (bilaga 4, punkt 1, sid. 39 och 40) att till Statliga och kommunala beredskapsarbeten å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 40,000,000 kronor.

I propositionen nr 178 har för nästa budgetår under femte huvudtiteln till statliga och kommunala beredskapsarbeten äskats ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor. Berörda anslagsberäkning grundar sig å för närvarande rådande förhållanden under vilka en mera betydande arbetslöshet förekommer allenast i Norrland och vissa andra arbetslöshetstyngda områden. Därvid har räknats med en viss förbättring av skogsdistriktens sysselsättningsmöjligheter. Skulle denna utebliva eller skulle en mera påtaglig försämring av det ekonomiska läget för landet i dess helhet inträda, emotses ett avsevärt stegrat anslagsbehov. Med hänsyn därtill föreslås, att å beredskapsstat för nästa budgetår upptages ett särskilt anslag till statliga och kommunala beredskapsarbeten, att disponeras efter enahanda regler, som i propositionen nr 178 förordats beträffande det där behandlade anslaget.

I samband med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 301, inom första kammaren av herr F. Domö m. fl. och den andra, nr 460, inom andra kammaren av herr G. Bagge m. fl., vari, såvitt nu är i fråga, hemställts, att

riksdagen måtte *dels* avslå förslaget att å beredskapsstaten uppföra ett anslag av 40,000,000 kronor till statliga och kommunala beredskapsarbeten, *dels ock* besluta att å beredskapsstaten — utöver det belopp av 50,000,000 kronor, in- till vilket Kungl. Maj:t må igångsätta av riksdagen godkända specificerade arbeten — uppföra ett anslag av 15,000,000 kronor, att ställas till arbetslöshetskommissionens förfogande.

Beträffande motiveringen för dessa yrkanden får utskottet hänvisa till motionen I: 301.

Utskottet.

Under hänvisning till vad utskottet anfört i sitt i anledning av ifrågavarande proposition avgivna utlåtande över allmänna principfrågor får utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot det av Kungl. Maj:t under förevarande punkt äskade anslagets storlek, hemställa,

a) att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 301 och II: 460, i vad de avse förevarande anslag, till *Statliga och kommunala beredskapsarbeten* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 40,000,000 kronor;

b) att motionerna I: 301 och II: 460, i vad de avse anslag till arbetslöshetskommissionens förfogande, icke må vinna riksdagens bifall.

2:o) **Avsättning till fond för lån och subventioner till främjande av enskild företagsamhet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2, sid. 40 och 41) att till Avsättning till fond för lån och subventioner till främjande av enskild företagsamhet å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 5,000,000 kronor.

För ifrågavarande ändamål har å beredskapsstaten för innevarande budgetår upptagits ett förskottsanslag av 1,000,000 kronor.

Enligt det föreliggande förslaget skulle fondens tillgångar i händelse av ett försvårat arbetslöshetsläge disponeras dels för att förekomma att företag nedlades, dels ock för grundande av nya företag inom de av arbetslöshet svårast hemsökta landsdelarna.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 301, inom första kammaren av herr *F. Domö m. fl.* och den andra, nr 460, inom andra kammaren av herr *G. Bagge m. fl.*, vari, såvitt nu är i fråga, hemställt, att riksdagen måtte avslå förslaget att å beredskapsstaten uppföra ett anslag av 5,000,000 kronor till avsättning till fond för lån och subventioner till främjande av enskild företagsamhet.

Ifråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt förslag, får utskottet hänvisa till motionen I: 301.

I likhet med departementschefen finner utskottet värdefullt, att medel i händelse av ett försämrat arbetslöshetsläge stå till buds för att dels förekomma nedläggande av redan bestående företag, dels möjliggöra grundandet av nya företag inom de svårast hemsökta landsdelarna. Då det för ändamålet äskade beloppet icke heller givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag i förevarande del av motionerna I: 301 och II: 460, må till *Avsättning till fond för lån och subventioner till främjande av enskild företagsamhet* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 5,000,000 kronor.

3:o) **Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, sid. 41 och 42) att till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 10,000,000 kronor.

I propositionen nr 188 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å riksstaten för budgetåret 1939/40 till ifrågavarande bidragsverksamhet anvisa ett reservationsanslag av 3,250,000 kronor. Samtidigt har föreslagits, att grunderna för erhållande av bidrag skulle i flera hänseenden ändras och nytt ansökningsförfarande äga rum.

Nu föreliggande förslag innebär, att å beredskapsstaten skulle anvisas ytterligare 10,000,000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Utskottet, som i utlåtande denna dag tillstyrkt bifall till propositionen nr 188, har icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Utskottet hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må till *Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 10,000,000 kronor.

4:o) **Bidrag till inrättande av pensionärshem.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4, sid. 42) att till Bidrag till inrättande av pensionärshem å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 5,000,000 kronor.

I propositionen nr 177 har Kungl. Maj:t framlagt förslag rörande bidrag av statsmedel till ifrågavarande ändamål, att utgå från och med den 1 juli 1939. För budgetåret 1939/40 har för ändamålet å riksstaten äskats ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Därutöver föreslås nu för samma ändamål anvisat 5,000,000 kronor å beredskapsstat.

Utskottet. Utskottet har i särskilt utlåtande denna dag i princip tillstyrkt bifall till propositionen nr 177 angående statsbidrag till inrättande av pensionärshem. I anslutning härtill finner sig utskottet jämväl böra tillstyrka Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 5,000,000 kronor.

Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.

5:o) **Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor: Uppförande av byggnad för arbetshem.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 5, sid. 42—46) att till Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor: Uppförande av byggnad för arbetshem å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 260,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär uppförande av ett arbetshem vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor i Vänersborg, avsett för 24 elever. Kostnaderna härför beräknas sålunda:

Byggnadsarbeten	kronor 185,000
Värme, vatten och sanitetstekniska installationer	» 41,000
Elektriska belysnings- och svagströmsledningar	» 9,500
Ritningar, kontroll och administration samt oförutsedda utgifter	» 24,500
	Summa kronor 260,000.

Utskottet. Utskottet finner behovet av ett arbetshem vid ifrågavarande anstalt tillfredsställande ådagalagt. De för hemmets uppförande beräknade kostnaderna synas utskottet dock väl höga i förhållande till det antal elever, för vilket hemmet är avsett. Utskottet anser sig därför böra förutsätta, att, innan hemmets uppförande påbörjas, föreliggande förslag göres till föremål för omprövning i syfte att begränsa nämnda kostnader. Då utskottet utgår från att Kungl. Maj:t, därest byggnadsföretagets igångsättande skulle komma ifråga under nästa budgetår, vid omprövningen tillvaratager alla de möjligheter till besparing, som kunna erbjuda sig, finner utskottet icke erforderligt att i anslutning till sin erinran föreslå någon nedsättning av det för byggnadsföretaget å beredskapsstaten äskade anslagsbeloppet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor: Uppförande av byggnad för arbetshem* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 260,000 kronor.

6:o) **Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 6, sid. 46—50) att till Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 242,500 kronor.

Kungl. Maj:t har i första hand beräknat medel till uppförande vid Apelvikens kustsanatorium av ett bostadshus för sjuksköterskor, inrymmande omkring 20 bostadsrum och en samlingsal. Kostnaderna härför beräknas sålunda:

Byggnadskostnader, inklusive målning, linoleummattor och planering m. m.	kronor	156,500
Värmetekniska och sanitära installationer	»	35,700
Elektriska installationer	»	16,600
Oförutsedda utgifter, ritningar, kontroll m. m.	»	11,200
	<u>Summa kronor</u>	<u>220,000.</u>

Under förutsättning av ett likartat, enkelt utförande beräknas kostnaden kunna nedbringas med 5,000 kronor till 215,000 kronor vid de å platsen gällande priserna. Därest skyddsrum anordnas i källaren, tillkommer 4,000 kronor, varigenom kostnaden alltså skulle stiga till 219,000 kronor.

Vidare har för samma sanatorium beräknats 13,500 kronor till en ny magasinsångpanna och 10,000 kronor till en ny varmvattenberedare eller tillhoppa 23,500 kronor.

Det totala anslagsbehovet utgör alltså (219,000 + 23,500 =) 242,500 kronor.

I likhet med departementschefen finner utskottet behov föreligga av ytterligare bostäder för sjuksköterskor vid Apelvikens kustsanatorium. Det föreliggande förslaget att tillgodose detta behov synes utskottet ock i stort sett godtagbart, även om utskottet icke kunnat undgå intrycket, att de beräknade byggnadskostnaderna äro relativt höga. Då Kungl. Maj:ts förslag i övrigt icke givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 242,500 kronor.

7:o) **Bidrag till byggnadsarbeten vid folksanatorierna.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7, sid. 50 och 51) att till Bidrag till byggnadsarbeten vid folksanatorierna å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 280,800 kronor.

I 1938 års statsverksproposition framlades under femte huvudtiteln, punkten 124, förslag till modernisering i olika hänseenden av de under Konung Oscar II:s jubileumsfonds förvaltning stående sanatorierna. Den totala kostnaden härför beräknades till 680,850 kronor. Av detta belopp ha 1938 och 1939 års riksdagar såsom reservationsanslag å riksstaten anvisat tillhoppa 400,000 kronor. Återstoden, avrundat till 280,800 kronor, föreslås nu upptagen å beredskapsstaten för nästa budgetår.

Utskottet.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till byggnadsarbeten vid folksanatorierna* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 280,800 kronor.

8:o) **Vissa byggnadsarbeten vid vanförestalten i Stockholm.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 8, sid. 51—57) att till Vissa byggnadsarbeten vid vanförestalten i Stockholm å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 151,900 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag avser anordnande vid vanförestalten å Norrbacka av dels en permanent sjukavdelning om 30 vårdplatser med möjlighet till ytterligare utökad beläggning, dels ock lokaler till en 7:e årsklass av folkskolan. Kostnaden härför beräknas till 151,900 kronor, varav 86,500 kronor för sjukavdelningen samt 65,400 kronor för den 7:e årsklassen och vissa i samband därmed vidtagna anordningar.

Utskottet.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten vid vanförestalten i Stockholm* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 151,900 kronor.

Kapitalbudgeten.

Statens allmänna fastighetsfond.

9:o) **Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (bilaga 11, punkt 1, sid. 111—117) att

dels besluta, att under för beredskapsstaten gällande förutsättningar må i huvudsaklig överensstämmelse med föreliggande förslag verkställas renovering och tillbyggnad av Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn för en beräknad kostnad av högst 5,530,000 kronor,

dels ock till Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 1,500,000 kronor.

Psykiatrisk klinik vid akademiska sjukhuset i Uppsala. För detta byggnadsföretag, som ännu ej påbörjats, hava riksdagarna åren 1935, 1936 och 1937 anvisat sammanlagt 775,000 kronor, varjämte å beredskapsstat för innevarande budgetår upptagits 500,000 kronor. Totalkostnaderna för byggnadsföretaget beräknas till 2,034,000 kronor. Sålunda återstår att anvisa ett belopp av (2,034,000 — 775,000 =) 1,259,000 kronor.

För nästa budgetår föreslås, att 500,000 kronor uppföres å beredskapsstat för ifrågavarande ändamål.

Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn. I skrivelse den 25 februari 1938 har medicinalstyrelsen gjort framställning om anvisande av medel för en genomgripande renovering och tillbyggnad av sjukhuset. I samband därmed skulle antalet vårdplatser ökas med 232 till 1,032. Kostnaderna härför har styrelsen beräknat sålunda:

Byggnadsarbeten jämte arvoden	kronor	3,255,600
Värme och ventilation	»	905,200
Kulvertledningar	»	57,200
Vatten- och avloppsledningar	»	567,000
Utvändiga ledningar	»	105,000
Elektriska anläggningar	»	555,000

Summa kronor 5,445,000.

Över förslaget hava sjukhusdirektionen och byggnadsstyrelsen avgivit utlåtanden. Byggnadsstyrelsen har därvid framställt åtskilliga erinringar mot ritningarna samt framhållit, att, då besiktning av byggnaderna icke kunnat företagas, styrelsen icke kunde bestämt uttala sig, huruvida de föreslagna ombyggnadsarbetena i alla avseenden vore lämpliga.

Det hade icke heller varit styrelsen möjligt att ingående granska de omfattande kostnadsberäkningarna. Styrelsen hölle emellertid före, att de egentliga byggnadskostnaderna borde höjas från 3,225,600 kronor till 3,330,600

kronor samt kostnaderna för värme- och sanitära installationer från 1,634,400 kronor till 1,644,400 kronor, varigenom alltså den totala kostnaden skulle ökas från 5,445,000 kronor till 5,530,000 kronor.

Departementschefen har av utredningen funnit klart framgå, att ifrågavarande sjukhus är i behov av en genomgripande renovering. Det förslag, som medicinalstyrelsen framlagt, synes honom ock kunna i stort sett godtagas. Departementschefen förutsätter dock, att vid de definitiva ritningarnas utarbetande byggnadsstyrelsens erinringar beaktas samt att eventuella möjligheter till besparingar undersökas och tillvaratagas.

Departementschefen är emellertid icke beredd att vid nuvarande läge på arbetsmarknaden förorda omedelbart genomförande av ett så omfattande förslag som det föreliggande. Däremot synes honom hinder icke möta att beräkna medel för renoveringen av ifrågavarande sjukhus å beredskapsstaten för nästa budgetår. Departementschefen förordar därvid, att för ändamålet avses ett belopp av 1,000,000 kronor.

Vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle sålunda för byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus å beredskapsstaten för budgetåret 1939/40 upptagas sammanlagt (500,000 + 1,000,000 =) 1,500,000 kronor.

Utskottet.

Utskottet finner i likhet med departementschefen utrett, att Mariebergs sjukhus är i behov av en genomgripande renovering, och har ej heller något att erinra mot att i samband därmed en utökning av platsantalet vidtages. Med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen anfört anser sig utskottet emellertid icke kunna tillstyrka, att en renovering av sjukhuset verkställs i huvudsaklig överensstämmelse med föreliggande förslag utan att detsamma först underkastats en grundlig överarbetning genom byggnadsstyrelsens försorg. Vid sådant förhållande synes det utskottet lämpligast, att ifrågavarande förslag nu utgår ur beredskapsstaten och att i stället erforderliga medel för överarbetningens verkställande anvisas å riksstaten för nästa budgetår. Utskottet återkommer härtill i annat sammanhang.

Utskottet har åter intet att invända mot att i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag å beredskapsstaten upptages ett belopp av 500,000 kronor för uppförande av den psykiatriska kliniken i Uppsala.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag må till *Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 500,000 kronor.

Stockholm den 19 maj 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Närvarande: se under utlåtandet nr 194.

Reservationer:

vid *punkt 1:o*) (statliga och kommunala beredskapsarbeten) av herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Svensson* i Kompersmåla, *Domö*, *Persson* i Falla och *Staxäng*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen med bifall i förevarande del till motionerna I: 301 och II: 460 måtte,

a) avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag till statliga och kommunala beredskapsarbeten,

b) till *Reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m.* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 15,000,000 kronor;

vid *punkt 2:o*) (avsättning till fond för lån och subventioner till främjande av enskild företagsamhet)

dels av herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Svensson* i Kompersmåla, *Domö*, *Persson* i Falla och *Staxäng*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen med bifall i förevarande del till motionerna I: 301 och II: 460 måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag till avsättning till fond för lån och subventioner till främjande av enskild företagsamhet,

dels ock av herrar *Andersson* i Fältenborg och *Åqvist*, vilka ansett anslag för ifrågavarande ändamål icke under nuvarande förhållanden behövt, på grund varav de yrkat, att utskottet måtte avstyrka Kungl. Maj:ts förslag.